

Ortaöğretim Kurumları Standartları

Nurettin BELTEKİN*****

Berna ŞAHİN ÖZDEMİR****

Gülçin YILMAZ***

Hacer AKKALKAN**

Necati CEMALOĞLU*

Özet

Bu araştırmanın amacı, ortaöğretim kurumlarının standartlarını saptamaktır. Araştırma betimsel ve tarama modelindedir. Çalışmada okul bir yaşam alanı olarak kabul edilmiş; öğretmen, öğrenci, yönetici ve müfettiş gibi okul paydaşlarının okula ilişkin beklentileri standartlara yansıtılmıştır. Bulgular standart alanı, standartlar ve alt standartlar şeklinde düzenlenmiştir. Çalışmada beş standart alan saptanmıştır. Okul yönetimi ve liderliğin amaç, işlev ve yönetsel süreçlerini kapsayan “Okul Yönetimi ve Liderlik”. Okulun fiziki yapısı ve donanımını mevzuata, okul çevresine ve eğitim öğretime uygun olarak düzenlemesini ve geliştirmesini kapsayan “Eğitim-Öğretim Ortamları”. Öğretmen ve öğrencilerin katılımıyla eğitim ve öğretim süreçleri planlanmasını, uygulanmasını, değerlendirilmesini ve gerekli rehberlik hizmetlerinin yapılmasını kapsayan “Eğitim-Öğretim Süreçleri”. Okulun insan ve mali kaynaklarının eğitim öğretim amaçları doğrultusunda verimlilik, etkililik, ekonomiklik ilkeleri doğrultusunda düzenlenmesini kapsayan “Okul Kaynakları”. Okula ilişkin değerleri, normları, ritüelleri ve sembolleri kapsayan “Okul Kültürü”.

Anahtar Kavramlar: Ortaöğretim Kurumları, Standart, Okul Yönetimi ve Liderlik, Eğitim-Öğretim Ortamları ve Süreçleri, Okul Kaynakları, Okul Kültürü

The Secondary Education Institutions’ Standards

Abstract

This research aims to determine the standards that generally education and in particular secondary education institutions must have in process of the greattrans for mation by the globalization. This study is done

***** Yrd. Doç. Dr., Mardin Artuklu Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü

**** MEB-Öğretmen

*** MEB-Müdür Yardımcısı

** MEB-Öğretmen

*Doç.Dr. ,Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü.

by the qualitative research model using scanning method. In this study, the school was considered to be a living area; the expectations related to school were reflected to the standards by school teachers, students, administrators and school inspectors as schools take holders. The results were arranged as the Standard area, standards and the sub-standards. Five Standard fields were identified in this study. The first Standard includes the goals, functions and administrative processes of school management and leadership. This standard is called "School Management and Leadership". The second Standard includes the regulation and the improvement of the design of the physical structure of the school according to the legislation and the school environment in accordance with the instruction and education. This standard is called "Education-Instruction Environments". The third Standard includes the planning, implementation, evaluation of instruction and learning processes with the participation of teachers and students and performing the necessary guidance services. This standard is called "Education and Instruction Processes". The fourth Standard includes the organization of human and financial sources in accordance with the principles of efficiency, effectiveness, economy and the purposes of education. This standard is called "School Sources". The fifth standard includes the values, norms, rituals, and symbols related to school. This standard is called "School Culture".

Keywords: Secondary Education Institutions, Standards, School Management and Leadership, Education-Instruction Environments and Processes, School Sources, School Culture

Giriş

Küreselleşme ile birlikte, yaşanan köklü değişimler, ülkelerin her alanını yeniden yapılandırmalarına yol açmaktadır. Yeniden yapılandırma sürecine eğitim alanı müdahil olmaktadır. Dünyada bilgiye dayalı küresel ekonomik yarış ile birlikte yaşanan önemli gelişmeler, ülkelerin eğitim alanlarını bu gelişmeler doğrultusunda yeniden düzenlemesini gerektirmektedir. Bu nedenle, eğitim ve öğretim kurumlarında kalitenin artırılabilmesi için, eğitim sistemlerini bütün boyutlarıyla küresel standartlarda bir yapıya kavuşturma gereksinimi duyulmaktadır.

Son yıllarda, eğitim sistemlerinin başta kurumsal yapılarını, öğretim programlarını; yönetici, öğretmen ve diğer çalışanlarının niteliklerini geliştirmek için reform çabaları içine girdikleri görülmektedir. Eğitim sisteminin en önemli unsurlarından olan okul niteliklerine ilişkin yapılan

çalışmaların, eğitim sisteminin kurumsal yapılarının niteliklerini arttırmak ve daha yüksek bilgi, beceri ve değer üretmesini sağlamak için yapıldığı ifade edilmektedir. Bu bağlamda, okulların niteliğini yükseltmeyi amaçlayan çeşitli arayışlara girildiği görülmektedir. Okulun yüksek standartlara ulaşması için okul standartlarının iyi ve gereksinimi karşılayacak düzeyde belirleme çalışmaları yapılmaktadır.

Kurumsal standart belirleme çalışmaları, 1990'ların sonunda, kamu okul sistemini ortak kriterler belirleyerek belli düzeyde bir sistem oluşturmak için ortaya çıkmıştır¹. Ortaöğretim için standartların merkezi ya da yerel olması konusunda çeşitli tartışmalar yapılmaktadır. Farklı ülkelerin performans standartları, yerel, bölgesel veya ulusal gibi çeşitli düzeylerde yapılmaktadır. Hatta standartlar Amerika'da okul ve sınıf temelinde bile belirlenmektedir. Amerika'da standartlar belirlenirken daha çok yerel özellikler esas alınmaktadır. Buna karşılık Avrupa'nın pek çok yerinde daha merkezi bir sistemden bahsedilmektedir. Avrupa'da standartlar ulusal ya da bölgesel düzeyde belirlenmektedir (Costrel, 1997). Çeşitli standart belirleme çalışmalarının, farklı yararları göz önünde bulundurularak yapıldığı görülmektedir.

ABD Mesleki Eğitim ve Yetişkin Eğitimi Ofisi (The Office of Vocational and Adult Education, 1995), standart belirleme çalışmalarının eğitim sürecinde yer alan çeşitli gruplar için çok sayıda yararından söz edilmektedir. Standartlar, programları tasarlama ve geliştirme çalışmalarında, programın ve diğer öğretim kaynaklarının statüsünü ve değerini (ülke içerisindeki diğerlerine göre) belirlemek için bir araç olarak kullanılmasında, mevcut program ve diğer öğretim kaynaklarının analizinde ve değerlendirilmesinde, öğrenci değerlendirme tekniklerinin geliştirilmesinde kullanılmaktadır. Ayrıca öğrenci başarılarının değerlendirilmesinde, öğretim materyal ve kaynaklarının değerlendirilmesinde, program içeriklerinin, öğretim tasarımının değerlendirilmesinde, programların kabulü ve kullanılması için değerlendirme çerçevesi oluşturulmada, program tasarlama çalışmalarında, yerel (bölge veya kuruma özgü) program standartlarının ve politikalarının oluşturulmasında da standartlardan yararlanılmaktadır (akt. Erişen, 2003).

Bazı ülkelerin geleceğe yönelik genel eğitim standartlarına ilişkin ana hatlar incelediğinde ise; ABD; Eyalet valileriyle toplanarak, 2000 yılı için ABD "Milli Eğitimin Amaçları" adı altında altı hedef belirlenmiş, zorlama yerine, gönüllülüğü önermiş ve yerel halkın katılımının önemini

¹ <http://www.greatschools.org/students/academic-skills/why-are-standards-important.gs?Content=556>

vurgulamıştır. Avustralya; ulusal, eyalet ve yerel yönetimler arasında güçlü bir iş birliğinin üzerinde durmaktadır. Burundi: standartlaşma çabalarında nitelikli öğretmen yetiştirme üzerinde durmuştur. Kanada; yaşam boyu eğitim konusunu ön plana çıkarırken, farklı geçmiş ve kültürlerden gelen öğrencilerin dikkate alınması gerektiğini vurgulamakta, Çin; kültürel değerlere dayalı, toplumun sağlığını güçlendirmek, bilginin bütünlüğü ilkesi doğrultusunda tüm alanların bütünleştirilmesini sağlamak ve gerekli materyallerin geliştirilmesi standartlaşmayı şekillendiren temel noktalar olarak vurgulamakta, Endonezya; eğitim programında iki boyutu dikkate almaktadır. Birincisini ulusal, ikincisini ise kültürel ve yerel ihtiyaçlara ağırlık veren mahalli boyut olarak görmekte, Japonya; Japon hükümeti, standartlaşma konusunda; eğitimde fırsat eşitliğine, tarafsızlığı güvence altına almaya ve eğitimin düzeyini yükseltmeye önem vermekte, Yeni Zelanda; eğitimde seçme özgürlüğü kavramlarına vurgu yapmakta, Singapur; yüksek akademik standartlara uluslararası bir bakış açısı kazandırmakta, eğitimi şekillendirmekte ve standartlaşmaya yön vermektedir (Şişman ve Turan, 2000).

Standart kavramı; “belirli bir amacın gerçekleştirilebilmesi için gerekli ve yeterli nicelik ve nitelik düzeyi” olarak tanımlanabilir (Erişen, 2003). Standart, teknik spesifikasyonlar içeren ya da kesin kriterler ile tasarlanmış tutarlı kurallar, kılavuzluk bilgileri veya tanımlamalar içeren basılı bir dokümandır². Hunter (2011) ve Erişen (2003) her kurumun kendi sahasında etkili olabilmesi için dinamik bir yapı kazanması ve rollerini yeniden belirlemesi gerektiğini vurgulamakta ve sıkça dile getirilen eğitim reformu ve standartlar terminolojisi ile; öğrenci-öğretmen oranında, öğretmenlerde, müfredatta, mezun oranında ve öğrenci başarı oranında niteliği arttırmayı amaçladığını belirtmektedirler.

Standartların bir diğer yararı da okulların belli bir düzeydeki eğitim seviyesini yakalamalarında yol göstererek, öğrencilerin başka okula gittiklerinde benzer bir eğitim deneyimini paylaşabilmelerine olanak sağlayabilmesidir. Standartlara dayalı eğitim ile akademik programların planlanmasında, uygulanmasında, izlenmesinde ve geliştirilmesinde ortak bir süreç izlenebilmektedir. Bir kurumun uzun süreli başarıyı elde etmesinde hiç kuşkusuz, o kurumun açık, iyi tanımlanmış hedefleri olması gerekmektedir. Standartlar yolu ile bu hedefler açıkça tanımlanabilir. Standartlar, özellikle içerik alanları içinde bilgi, beceri ve performansın önemini, öğrencilerin neye ihtiyaç duyduklarını ve nelere sahip olmaları

² <http://www.bsi-turkey.com/tr/Standartlar-ve-Yayinlar/Standartlar-Hakkında/Standart-nedir/>

gerektiğini tanımlar. Standartlar aracılığıyla öğretmenler, öğrenciler ve veliler, öğrencilerin performansları hakkında bilgi elde edip onların ihtiyaçlarına yönelik ortak bir paydada buluşup iletişim kurabilirler. Standartlar, öğrencilerin gerçek yaşamda ve eğitim ortamlarında kendilerini akademik olarak nasıl geliştirdiklerine dair bir analiz sunmaktadır. Ayrıca, standartlar, öğretmenlerin öğretim planlarında temel olacak unsurları göz önünde tutmalarını sağlayarak öğretmenlerin, öğrencilerin eğitimsel başarıları için ortak bir dile sahip olmalarına yardımcı olur. Böylece kurum hedefleri doğrultusunda başarılı sonuçlar elde edilebilir³.

Eğitim alanında yapılan birçok düzenleme gibi standart belirleme çalışmaları da farklı fikirlere, tartışmalara konu olmuştur ve olmaktadır da (Hambleton ve Powell, 1983; akt. Hunter, 2011). Popham'a göre, ciddi bir standart belirleme çalışması, paralel verilerin ve standart alanlarıyla ilgili iyi bir içerik araştırması ve performansa ilişkin sistematik bir çaba içerisinde olması sebebiyle gelişigüzel ve göreceli bir çalışma değildir (akt. Hunter, 2011). Kimi görüşlere göre ise standart belirleme çalışması, insanların değerlerinden bağımsız olamayacağından, eğitimde önemli görülen hususlar kişiden kişiye değişeceğinden, yoruma dayalı olduğundan gelişigüzel ve göreceli bir çalışma olarak ele alınmaktadır. Livingston ve Zieky (1982)' e göre ise, standart belirlenirken subjektif olunmasına karşın bu standartlar objektif olarak uygulanabilir (akt. Hunter, 2011).

Bu nedenle standartların kimi yararları göz önüne alınarak, okul standartları belirleme çalışmaları yapılmaktadır. Okul standartları, öğrencilerin başarılarını arttırmada, okulun donanımını, kapasitesini arttırmada yol gösterici olabilmektedir. Okulların akreditasyonu; okulun, öğrencilerin, öğretmenlerin ve sistemin gelişimi için gereklidir. Okulların sürekli gelişimi, iç ve dış niteliklerinin artmasında belirleyici olabilmektedir⁴

Standartların belirlenmesi ile öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin karmaşık ve çok çeşitli olan iş yükleri daha net tanımlanabilir ve böylece onların iş tanımları doğrultusunda ne yaptıkları ve neler yapacakları üzerinde fikir sahibi olmalarına yardımcı olunabilir⁵.

Standartlar iyi tanımlanıp uygulanırsa, öğrenme ve öğretme sürecini değiştirebilir. Daha gelişmiş bir müfredatın oluşmasına yol açabilir. İyi tanımlanmış okul standartları, okul içinde ve dışında paydaşların iletişimlerini artırabilir. Okullar, öğrencilerden ne istediklerini net olarak

³ <http://ims.ode.state.oh.us/ode/ims/sbe/>

⁴ www.advanc-ed.org/

⁵ <http://teachers.net.qa/content/standards/detail/2291>

ifade ederlerse, hem öğretmenler, hem de öğrenciler kendilerini belli bir doğrultuda geliştirebilirler (Gandal ve Vranek, 2001).

Standartların belirlenmesi ile, yöneticilere, öğretmenlere ve öğrencilere neler yapması gerektiği konusunda ve performanslarına yönelik net bir çerçeve sunulabilir. İyi belirlenmiş standartlar, gerek öğretmenlere hizmete başlamadan önce rehberlik eder, gerekse daha etkili ve ilgili mesleki gelişim sağlamaları için her bir standardı göstergelerle tanımlar (Librera, 2004: 7).

Standartlaşmanın en önemli amacı, milli, yerel, mesleki örgütleri, değerlendirme ölçütleri konusunda bilgilendirmektir. Bu bakımdan standartların, öğretmenlik sertifikalarını, hizmet içi eğitimleri, tezsiz ve tezli yüksek lisans ve doktora çalışmalarını, öğretim üyelerinin yetişmelerini ve profesyonel gelişimlerini içeren boyutları taşıması gerekmektedir (CLSE, 1996).

Kimi bölgelerin⁶ (New York /Virginia/Puerto Rico Domestic Dependent Elementary and Secondary Schools) standartlarına bakıldığında; vizyon ve misyon, yönetim ve liderlik, öğretme ve öğrenme, sonuçlara ilişkin belgeler, kaynaklar ve destekleyici sistemler, paydaşlarla iletişim, sürekli gelişim gibi alanlardan oluştuğu gözlemlenmiştir.

Türkiye’de ise eğitim alanındaki reform çalışmalarının özellikle 1990’lı yıllardan itibaren yapıldığı görülmektedir. MEB tarafından genel, meslekî ve teknik orta öğretim sisteminin yeniden yapılandırılması, kalitesinin artırılması, programlarının geliştirilmesi ve yenilenen programlara göre eğitim ortamlarının donatılması amacıyla ortaöğretim projesi yapılmıştır. “Öğretmen Yeterlikleri” ve “Ortaöğretim Kurum Standartları” bu bağlamda yapılan çalışmalardandır. Ortaöğretim kurumları için kurumsal standartlar geliştirilmiştir.

Türkiye Milli Eğitim teşkilat yapısının daha çok merkezi bir özelliği vardır. Bu çalışma da ulusal düzeyde yapılmış bir çalışmadır. Bununla birlikte yerel farklılıkları da sürece katmaya çalışan bir anlayışıyla yapılmıştır. Ortaöğretim kurumları standartları belirleme çalışmaları bu anlayış temelinde yapılmıştır.

Bu çalışmanın amacı, Anadolu Öğretmen Liseleri, Genel Liseler ve Fen Liseleri bağlamında orta öğretim kurumlarında bulunması gereken standartları saptamaktır. Bu çalışma ile Türkiye’de orta öğretim kurumları standartlarına ilişkin tarafların algılarına göre saptamak, orta öğretim kurumlarının standartlarına ilişkin yapılacak olan çalışmalara veri ve kaynak oluşturmaktır. Ayrıca, eğitim politikacılarına kurumları yeniden

⁶ www.advanc-ed.org/

yapılandırma çalışmalarında orta öğretim kurumları standartlarına ilişkin bir ilişkin bir örnek teşkil etmektedir.

Bu çalışma Anadolu Öğretmen Liseleri, Genel Liseler ve Fen Liseleri ile sınırlıdır. Çalışmanın sonucunda elde edilen bulgular standart alanı, standart, alt standart ve performans göstergeleri şeklinde kategorize edilmiştir. Bu çalışmada standart alanı; belirli bir alanda birbiri ile ilişkili beceri, tema, kavram ve değerlerin bir bütün olarak gösterildiği yapılar olarak, standart ise alanı tanımlayan bileşenler olarak, alt standart; bir standardı yerine getirebilmek için gerekli bilgi, beceri ve tutumları, performans göstergeleri; standartların gerçekleşip gerçekleşmediğinin delili olabilecek gözlenebilir-ölçülebilir davranışlar, kanıtlar: standartların gerçekleşip gerçekleşmediğinin delili olabilecek belgeler ve materyaller olarak tanımlanmıştır.

Yöntem

Araştırma Modeli

Araştırma nitel boyutları olan betimsel ve tarama modelleri ile yapılmıştır. Araştırmanın tarama boyutunu yürütmek amacıyla yerli ve yabancı literatürden ilgili kaynaklar taranmıştır. Bu bağlamda dünyada ortaöğretim standartları belirleme çalışmaları yapan “Standards for School Leaders (Okul Liderleri için Standartlar), Introduction to Educational Administration: Standards, Teories and Practice (Eğitim Yönetimine Giriş: Standartlar, Teoriler ve Uygulama), Standards: Here Today, Here Tomorrow (Bugünkü ve Yarınki Standartlar), Georgia Assessment of Performance on School Standards (Okul Standartlarının Değerlendirilmesi), Testing, Research & Evaluation (Deneme, Araştırma ve Değerlendirme), New Jersey Professional Standarts For Teachers And School Leaders (Okul Liderleri ve Öğretmenler için Mesleki Standartlar), Educational Administration: Concepts and Practices (Eğitim Yönetimi: İçerik ve Uygulamalar, Madison High School Standards Assessment Report 2007–2008 (Madison Lisesi Standart Değerlendirme Raporu 2007-2008), Council of Chief State School Officers (Devlet Okul Bürolarının Kurulu), Advanced Standards for Quality Schools (Nitelik için Yüksek Standartlar), Defining Educational Standards and Determining Their Reasonableness (Eğitim Standartlarını Tanımlama ve Gerekliliklerini Belirleme), National Professional Standards for School Leaders (Okul Liderleri için Ulusal Mesleki Standartlar), What is Standards Based Education? (Temel Eğitim Standartları Nelerdir?), Why are Standards Important? (Standartlar Niçin Önemlidir?)” yayınlar incelenmiştir.

Çalışma Gurubu

Araştırmanın nitel boyutunu yürütmek amacıyla “maksimum çeşitlilik örnekleme” yönteminden faydalanılmıştır. Bu örnekleme yöntemi ile probleme taraf olabilecek bireylerin çeşitliliğini maksimum derecede yansıtacağı düşünülmektedir. Maksimum çeşitlilik örnekleme; çeşitlilik gösteren durumlar arasında herhangi ortak ya da paylaşılan olguların olup olmadığını bulmaya çalışmak ve bu çeşitliliğe göre problemin farklı boyutlarını ortaya koymaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2006: 108). Bunun için ortaöğretim liselerinde görev yapan öğretmenleri, bakanlık müfettişleri, eğitim yöneticileri ve Ankara’daki üniversitelerin eğitim yönetimi, denetimi, ekonomisi ve planlaması bölümlerinden akademisyenlerden dört farklı grup oluşturulmuştur.

Veri Toplama Araçları ve Geliştirilmesi

Ortaöğretim kurumları standartlarını saptamak amacıyla odak grup görüşmesinde kullanılmak üzere aşağıdaki sorulardan oluşan bir yarı yapılandırılmış görüşme formları hazırlanmıştır:

1. Ortaöğretim kurumlarının (Anadolu Lisesi, Anadolu Öğretmen Lisesi, Fen Lisesi, Genel Lise) sahip olması gereken nitelikleri hangi başlıklar altında toplanabilir?
2. Ortaöğretim kurumlarının niteliklerinin tanımları neleri içermelidir?
3. Ortaöğretim kurumlarının nitelikleri hangi bileşenlerden oluşmaktadır?
4. Ortaöğretim kurumlarının niteliklerinin bileşen tanımları neleri içermelidir?
5. Ortaöğretim kurumlarının bileşenlerine ilişkin performans göstergeleri neler olabilir?
6. Katkıda bulunmak istediğiniz başka görüş ve önerileriniz var mı?

Ortaöğretim kurumlarının saptanan standartları için paydaşlardan görüş almak amacıyla ortaöğretim liselerinde görev yapan öğretmenleri, bakanlık müfettişleri, eğitim yöneticileri ve Ankara’daki üniversitelerin eğitim yönetimi, denetimi, ekonomisi ve planlaması bölümlerinden akademisyenlerden dört farklı grup ile odak görüşme yapılmıştır. Görüşmede ses kayıt cihazı kullanılarak veriler kayıt edilmiştir.

Verilerin Analizi

Odak grup görüşmelerinden elde edilen sesli verilerin analizi yapılmıştır. Elde edilen veriler betimsel istatistiksel yöntemler kullanılarak analiz edilmiştir. Bu amaçla Hyper Research programı kullanılarak “içerik analizi” yapılmıştır. İçerik analizi ile veriler aşağıdaki aşamalar izlenerek çözümlenmiştir.

a) Kodlama: Yapılan gözlem ve görüşmelerden elde edilen bilgiler ayrı ayrı incelenmiş ve anlamlı bölümlere ayırmaya ve her bölümün kavramsal olarak ne anlama ifade ettiği bulmaya çalışılmıştır. Bu çalışma sonucunda bölümlere, tanımlayıcı isimler yani kodlar belirlenmiştir. Yukarıda belirtilen işlemler aracılığı ile farklı bölümlerde yer alan ve anlam bakımından ilişkili olan veriler bir araya getirilerek ilişkilendirilmiştir.

b) Temaların Bulunması: Kodlama işleminden sonra verileri genel düzeyde açıklayabilen ve belirli kategoriler altında toplayabilen temalar bulunmuştur. Bunun için öncelikle kodlar arasında ortak yönler tespit edilmeye çalışılmıştır. Tematik kodlama yaparken iç tutarlılığı sağlamak için, temanın altında yer alan verilerin anlamlı bir bütün oluşturup oluşturmadığına dikkat edilmiştir. Dış tutarlılık içinde ortaya çıkan temaların tümünün araştırmada elde edilen verileri anlamlı bir biçimde açıklanmaya çalışılmıştır. Diğer bir deyişle temaların birbirinden farklı olması ve bunun yanında, kendi aralarında bir bütün oluşturmasına dikkat edilmiştir.

c) Kodların ve Temaların Düzenlenmesi: İçerik analizinin üçüncü aşaması olan kodların ve temaların düzenlenmesi ve tanımlanmasında, elde edilen veriler düzenlenerek ayrıntılı kodlama yapıp tanımlanmaya çalışılmıştır.

d) Bulguların Tanımlanması ve Düzenlenmesi: Son aşamada bulgular arasındaki ilişkiler açıklanmış, bir takım sonuçlar çıkarılmış ve elde edilen sonuçlar sistematik bir şekilde düzenlenmiştir.

Bulgular

Ortaöğretim Kurumları Standartları

Standart Alanı	A. Okul Yönetimi ve Liderlik
Kapsam	Bu alan, okul yönetimi ve liderliğin amaç, işlev ve yönetsel süreçlerini kapsar.
Standartlar	Alt Standartlar

<p>A1. Okul Politikasını Belirleme: Merkezi olarak geliştirilen politikalar, bir öğrenme topluluğu olan okulun tüm uygulamalarının yönetiminde bir çerçeve oluşturmaktadır.</p>	<p>A1.1. Okul, eğitimin genel amaçlarını okula uyarlar. A1.2. Okul, yönetim ve uygulama politikalarını belirler.</p>
<p>A2. Planlama ve Örgütlenme: Okulun örgütsel, yönetsel ve eğitsel amaçlarını gerçekleştirmek için yapılması gerekenleri kararlaştırma, gerekli süreçleri belirleme ve yapıyı kurmayı kapsar.</p>	<p>A2.1. Okul misyonuna uygun olarak, vizyonunu, amaçlarını ve değerlerini paydaşlarını katarak belirler. A2.2. Okul, ihtiyaçları doğrultusunda planlama yapar. A2.3. Okul, planlama sürecine paydaşların katılımını sağlar A2.4. Okul, karar alma sürecine paydaşların katılımını sağlar A2.5. Okul, paydaşlar arası iletişimi ve eşgüdümü sağlar. A2.6. Okul paydaş katılımı ile aldığı kararlara ilişkin kadrolamayı yapar. A2.7. Okul, gerekli kurul, komisyon ve ekiplerini oluşturur, işlerlik kazandır.</p>
<p>A3. Liderlik Yapma: Yönetişim süreciyle bireyler ve gruplar birbirlerinin davranışlarını etkiler, böylece örgütsel etkililiklerini artırır ve ortak hedeflerini başarmak için ortaklaşa çalışırlar</p>	<p>A3.1. Okul liderleri, paydaşların akademik, sosyal, duyuşsal ve fiziksel ihtiyaçlarını karşılar. A3.2. Okul liderlik takımı etkili bir şekilde prensiplerini gösterir ve katılımcı yönetim sürecinin bir parçası olarak liderliği paylaşır. A3.3. Okul liderleri, okula ve topluma fayda sağlayabilmek için sosyal paydaşlarla işbirliği yapar.</p>
<p>A4. İzleme, Değerlendirme ve Geliştirme: Okulun belirlenen ölçüt ve</p>	<p>A4.1. Okul, eğitim-öğretimi izler ve değerlendirir.</p>

amaçlara göre izlenmesi, amaçlara ulaşma düzeyinin belirlenmesi ve geliştirilmesi gereken alanların geliştirilmesini kapsar.	A4.2. Okul, planlanan hedeflerin gerçekleşme düzeylerini izler ve değerlendirir.
	A4.3. Okul, değerlendirme sonuçlarına göre iyileştirme ve geliştirme yapar.

A5. Bilgi Birikimini ve Teknolojiyi Kullanma: Okul amaçlarını gerçekleştirmek için bilgi ve teknolojiyi etkili ve verimli bir şekilde kullanılmalıdır.	A5.1.Okul, bilgi birikimini ve teknolojik donanımını (öğrenci ve öğretmen ürünleri, hazırlanan projeler, öğrencilere ilişkin veriler, soru bankası vb.) okulun amaçları doğrultusunda kullanır.
	A5.2.Okul, teknolojik donanımını oluşturur.

A6. Örgütsel Gelişimi Sağlama: Paydaşların okuldan beklentileri ile okulun paydaşlardan beklentilerinin eşgüdümlü bir şekilde karşılanması ve okulun bilimsel alandaki yenilikleri paydaşlara sunmasıdır.	A1.1.Okul, yaratıcı ve yenilikçi bir anlayış benimser.
	A1.2.Okul, plarlarda yer alan amaçlara ve hedeflere ulaşma düzeyini değerlendirir.
	A1.3.Okul kültürü, örgütsel gelişmeyi destekler.

Standart Alanı	B.Eğitim-Öğretim Ortamları
-----------------------	-----------------------------------

Kapsam	Bu alan, okulun fiziki yapısı ve donanımını mevzuata, okul çevresine ve eğitim öğretime uygun olarak düzenlemesini ve geliştirmesini kapsar.
---------------	--

Standartlar	Alt Standartlar
--------------------	------------------------

B1.Fiziki Ortamlarını, Donanımlarını Düzenleme ve Sürdürülebilirliğini Sağlama: Okul fiziki ortamları ile donanımlarını düzenlerken eğitim-öğretim etkinliklerini göz önünde bulundurarak, değişen ve gelişen	B1.1. Okul, fiziki ortamını ve donanımlarını öğrenci yaşlarına, gelişim özelliklerine ve eğitim ihtiyaçlarına uygun olarak düzenler.
	B1.2. Okul, temizliğinin düzenli

koşullara uyumunu sağlar.	olarak yapılmasını sağlar. B1.3. Okul, fiziki ortamlarını ve donanımlarını amacına uygun olarak düzenleyerek kullanır.
B2. Acil Durum ve Güvenlik Tedbirleriyle İlgili Planları Yapma ve Uygulama: Okul olası acil durumlara karşı güvenlik tedbirlerini alarak gereken durumlarda uygular.	B2.1. Olası acil durumlara, doğal afetlere karşı, yangın, deprem ve ilk yardım vs. ekiplerine gerekli eğitim ve donanımı sağlar.
	B2.2. Okul, güvenliğini sağlar.
	B2.3. Okul, hastalıklara ve kazalara karşı tedbirlerini alır.
B3. Okul Pansiyonlarını Öğrenci Gereksinimlerini Karşılacak Şekilde Düzenleme: Okul, pansiyonlarının fiziki ortamlarını ve donanımlarını düzenlerken öğrencilerin gereksinimleri ile sağlık ve güvenlik ilkelerini göz önünde bulundurur.	B3.1. Okul, pansiyonların fiziki ortamlarını ve donanımlarını gereksinimi karşılayacak şekilde düzenleyerek kullanıma hazır bulundurur.
	B3.2. Okul, pansiyonların fiziki ortamlarını ve donanımlarını sağlık koşullarına uygun olarak düzenler.

Standart Alanı	C.Eğitim-Öğretim Süreçleri
Kapsam	Bu alan, yönetici, öğretmen ve öğrencilerin katılımıyla eğitim ve öğretim süreçleri planlanmasını, uygulanmasını, değerlendirilmesini ve gerekli rehberlik hizmetlerinin yapılmasını kapsar.
Standartlar	Alt Standartlar
C1. Eğitim-Öğretim Süreçlerini Planlama, Uygulama ve Değerlendirme: Okul eğitim-öğretim süreçlerini öğrencilerin gelişim özelliklerini, gereksinimlerini ve pedagojik esasları göz önünde bulundurarak uygular.	C1.1. Okul, ders planlarını, pedagojik esaslara uygun olarak hazırlar.
	C1.2. Okul, paydaşlarının ihtiyaçları doğrultusunda araç-gereçleri kullanmalarını sağlar.
	C1.3. Okul, bilim ve teknolojiadaki gelişmeleri planlamaya ve uygulamaya yansıtır.
	C1.4. Okul, paydaşlara yönelik olarak sosyal, sportif, sanatsal ve bilimsel etkinlikler düzenler.
C2. Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmeti Verme: Okul psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri, öğrencilerin kendilerini tanımalarını, karşılaştıkları sorunları saptayarak çözmelerinde yeterlik kazanmalarını ve uygun seçimler yaparak kendilerini geliştirmelerini sağlar.	C2.1. Okul, rehberlik planlarını hazırlar.
	C2.2. Okul, yıllık çerçeve rehberlik programına göre hazırlanan sınıf rehberlik programlarını uygular.
	C2.3. Okul, rehberlik ve psikolojik danışma çalışmalarını değerlendirir.
Standart Alanı	D.Okul Kaynakları
Kapsam	Bu alan, okulun insan ve mali kaynaklarının eğitim öğretim amaçları doğrultusunda verimlilik, etkililik, ekonomiklik ilkeleri doğrultusunda düzenlenmesini, kullanılmasını

	ve geliştirilmesini kapsar.
Standartlar	Alt Standartlar
D1. İnsan Kaynağından Yararlanma ve Bu Kaynağı Geliştirme: Okul, insan kaynağını oluşturan öğrenci, öğretmen, yönetici, diğer çalışanları, veli ve sosyal paydaşlarını etkili biçimde bir araya getirerek okulun amaçlarını gerçekleştirmek üzere yararlanır ve geliştirir.	D1.1. Okul, paydaşlarından yararlanır ve onların gelişimini sağlar.
	D1.2. Okul, sosyal paydaşlarından yararlanır.
D2. Mali Kaynakları Kullanma: okul, bütçesini örgütsel ve eğitsel amaçları gerçekleştirmek amacıyla savurganlığı önleyerek ve eğitim maliyetini hesaplayarak kullanır	D2.1. Okul, bütçesini yapar.
	D2.2. Okul, bütçesini yönetir.

Standart Alanı	E. Okul Kültürü
Kapsam	Bu alan, okula ilişkin değerleri, normları, ritüelleri ve sembolleri kapsar.
Standartlar	Alt Standartlar
E1. Okul Kültürünü Oluşturma: okul kültürü, kendine has normlar, değerler, semboller, gelenekler ve benzeri unsurlardan oluşur.	E1.1. Okul kültürü, paydaşlarda aidiyet duygusunu geliştirir.
	E1.2. Okul, paydaşlarda ortak değer ve normlar geliştirir.
E2. Okul Kültürünü Geliştirme: Okul, etkili öğrenme toplumu olarak işlev görerek, yaptığı sosyal ve kültürel etkinlikler ile paydaşların gelişimini artırır.	E2.1. Okul, kültürünün gelişimini sağlayacak faaliyetler yapar.
	E2.2. Okul, kültürünün sürekliliğini sağlayacak faaliyetler yapar.

Sonuç

Ortaöğretim kurumlarının sahip olması gereken standartlarının saptamayı amaçlayan bu çalışmada ortaöğretim kurumlarının küreselleşen dünyanda rekabet edebilecek eğitim kurumları nitelikleri göz önünde bulundurularak belirlenmiştir. Çalışmada okul bir yaşam alanı olarak kabul edilmiş öğretmen, öğrenci, yönetici ve müfettiş gibi okul paydaşlarının okula ilişkin beklentileri standartlara yansıtılmıştır. Bulgular standart alanı, standartlar ve alt standartlar şeklinde düzenlenmiştir. Standart alan bir ortaöğretim kurumunun sahip olması gereken nitelikleri belli bir düzeyde tanımlar. Standartlar ise bir standart alanın bileşenlerini aynı şekilde alt standartlar ise standartların bileşenlerini ifade etmektedir.

Çalışmada beş standart alanı saptanmıştır. Birincisi, okul yönetimi ve liderliğin amaç, işlev ve yönetsel süreçlerini kapsayan "*Okul Yönetimi ve Liderlik*". İkincisi, okulun fiziki yapısı ve donanımını mevzuata, okul çevresine ve eğitim öğretime uygun olarak düzenlemesini ve geliştirmesini kapsayan "*Eğitim-Öğretim Ortamları*". Üçüncüsü, öğretmen ve öğrencilerin katılımıyla eğitim ve öğretim süreçleri planlanmasını, uygulanmasını, değerlendirilmesini ve gerekli rehberlik hizmetlerinin yapılmasını kapsayan "*Eğitim-Öğretim Süreçleri*". Dördüncüsü, okulun insan ve mali kaynaklarının eğitim öğretim amaçları doğrultusunda verimlilik, etkililik, ekonomiklik ilkeleri doğrultusunda düzenlenmesini kapsayan "*Okul Kaynakları*". Beşincisi ise okula ilişkin değerleri, normları, ritüelleri ve sembolleri kapsayan "*Okul Kültürü*"dür.

"Okul Yönetimi ve Liderlik" standart alanı altı standart ve yirmi alt standart oluşmaktadır. Standartlar; *Okul Politikasını Belirleme*, merkezi olarak geliştirilen politikalar, bir öğrenme topluluğu olan okulun tüm uygulamalarının yönetiminde bir çerçeve oluşturmaktadır. *Planlama ve Örgütlenme*, okulun örgütsel, yönetsel ve eğitsel amaçlarını gerçekleştirmek için yapılması gerekenleri kararlaştırma, gerekli süreçleri belirleme ve yapıyı kurmayı kapsar. *Liderlik Yapma*, yönetim süreciyle bireyler ve gruplar birbirlerinin davranışlarını etkiler, böylece örgütsel etkililiklerini artırır ve ortak hedeflerini başarmak için ortaklaşa çalışırlar. *İzleme, Değerlendirme ve Geliştirme*, okulun belirlenen ölçüt ve amaçlara göre izlenmesi, amaçlara ulaşma düzeyinin belirlenmesi ve geliştirilmesi gereken alanların geliştirilmesini kapsar. *Bilgi Birikimini ve Teknolojiyi Kullanma*, okul amaçlarını gerçekleştirmek için bilgi ve teknolojiyi etkili ve verimli bir şekilde kullanımı. *Örgütsel Gelişimi Sağlama*, paydaşların okuldan beklentileri ile okulun paydaşlardan beklentilerinin eşgüdümlü bir şekilde karşılanması ve okulun bilimsel alandaki yenilikleri paydaşlara sunmasıdır.

“Eğitim-Öğretim Ortamları” standart alanında üç standart ve sekiz alt standart bulunmaktadır. Standartlar; *Fiziki Ortamlarını, Donanımlarını Düzenleme ve Sürdürülebilirliğini Sağlama*, okul fiziki ortamları ile donanımlarını düzenlerken eğitim-öğretim etkinliklerini göz önünde bulundurarak, değişen ve gelişen koşullara uyumunu sağlar. *Acil Durum ve Güvenlik Tedbirleriyle İlgili Planları Yapma ve Uygulama*, okul olası acil durumlara karşı güvenlik tedbirlerini alarak gereken durumlarda uygular. *Okul Pansiyonlarını Öğrenci Gereksinimlerini Karşılacak Şekilde Düzenleme*, okul, pansiyonlarının fiziki ortamlarını ve donanımlarını düzenlerken öğrencilerin gereksinimleri ile sağlık ve güvenlik ilkelerini göz önünde bulundurur.

“Eğitim-Öğretim Süreçleri” standart alanında iki standart ve yedi alt standart bulunmaktadır. Standartlar; *Eğitim-Öğretim Süreçlerini Planlama, Uygulama ve Değerlendirme*, okul eğitim-öğretim süreçlerini öğrencilerin gelişim özelliklerini, gereksinimlerini ve pedagojik esasları göz önünde bulundurarak uygular. *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmeti Verme*, okul psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri, öğrencilerin kendilerini tanımlarını, karşılaştıkları sorunları saptayarak çözmelerinde yeterli kazanmalarını ve uygun seçimler yaparak kendilerini geliştirmelerini sağlar.

“Okul Kaynakları” standart alanında iki standart ve dört alt standart bulunmaktadır. Standartlar; *İnsan Kaynağından Yararlanma ve Bu Kaynağı Geliştirme*, okul, insan kaynağını oluşturan öğrenci, öğretmen, yönetici, diğer çalışanları, veli ve sosyal paydaşlarını etkili biçimde bir araya getirerek okulun amaçlarını gerçekleştirmek üzere yararlanır ve geliştirir. *Mali Kaynakları Kullanma*, okul, bütçesini örgütsel ve eğitsel amaçları gerçekleştirmek amacıyla savurganlığı önleyerek ve eğitim maliyetini hesaplayarak kullanır, kullanılmasını ve geliştirilmesini kapsar. “Okul Kültürü” standart alanı iki standart ve dört alt standart bulunmaktadır. Standartlar; *Okul Kültürünü Oluşturma*, okul kültürü, kendine has normlar, değerler, semboller, gelenekler ve benzeri unsurlardan oluşur. *Okul Kültürünü Geliştirme*, okul, etkili öğrenme toplumu olarak işlev görerek, yaptığı sosyal ve kültürel etkinlikler ile paydaşların gelişimini artırır.

Kaynakça

- Açıkalın, A. (1998). *Toplumsal, kurumsal ve teknik yönleriyle okul yöneticiliği*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Advanced. (2009). *Advanced standards for quality schools*. Web: www.advanced.org/ Şubat 2009 tarihinde erişim sağlandı.
- Başaran, İ. E. (2000). *Eğitim yönetimi nitelikli okul*. Ankara: Feryal Matbaası.

- Beare, H. Caldwell, B. Milikan, R. (1989). *Creating an excellent school: some new management techniques*. London: Routledge
- Bursalıoğlu, Z. (2000). *Okul yönetiminde yeni yapı ve davranış*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Boris, S. (2006). *Balances leadership: how effective principals manage their work*. New York: Teachers College Press.
- Brower, R. Balch, V. (2005). *Transformational leadership: decision making in schools*. California: Corwin Press.
- BSI. (2009). *Standart nedir?* Web: <http://www.bsi-turkey.com/tr/Standartlar-ve-Yayinlar/Standartlar-Hakkında/Standart-nedir/>. Ocak 2009 tarihinde erişim sağlandı.
- The Council of Chief State School Officers.(2008). *Standards for school leaders*. Washington: D. C. CCSSO.
- Costrell, R. M. (1997). 'Can centralized educational standards raise welfare?', *Journal of Public Economics* 65(3) , 271--293 .
- EARGED. (2007). *Planlı okul gelişim modeli: okulda stratejik yönetim*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı
- Erişen, Y. (2003). *Toplam kalite sistemini oluřturmada temel ařama: Standartların belirlenmesi*.
Web:http://www.tebd.gazi.edu.tr/arsiv/2003_cilt1/sayi_3/285-02.PDF
- Fiore, D. (2004). *Introduction to educational administration: Standards, theories and practice*. America: Eye on Education.
- Gandal, M. Vranek, J. (2001). *Standards: Here today, here tomorrow. Educational Leadership Volume 59*.
- GAPSS (2008). *Georgia assessment of performance on school standards*. USA: Georgia Department of Education, School Improvement Services.
- Great Schools. (2009). *Why are standards important?* Web: <http://www.greatschools.org/students/academic-skills/why-are-standards-important.gs?content=556>. şubat 2009 tarihinde erişim sağlandı.
- Hunter, D. (2011). *Defining educational standards and determining their reasonableness*.
Web:<http://www.saskschoolboards.ca/old/ResearchAndDevelopment/ResearchReports/EvaluationAndReporting/99-07.htm>
- Leon County Schools (2008). *Testing, Research & Evaluation*. Web: sharepoint.leon.k12.fl.us/osi/Archives/Leon_SACS_Summary_Report2.doc Ocak 2009 tarihinde erişim sağlandı.
- Librera, L. W. (2004) *New Jersey professional standarts for teachers and school leaders*. New Jersey Department of Education: New Jersey.

- Lunenburg, F. Ornstein, A. (2008). Educational administration: Concepts and practices. America: Wadsworth
- Madison High School Standards (2008). *Madison high school standards assessment report 2007–2008*. Web: <http://www.madison.k12.nc.us/mhsSAR.pdf> Ocak 2009 tarihinde erişim sağlandı.
- Ohio's Instructional Management System . (2009). *What is standards based education?* Web: <http://ims.ode.state.oh.us/ode/ims/sbe/> Şubat 2009 tarihinde erişim sağlandı.
- Kentucky's Standards. (2008). *School level performance descriptors for Kentucky's standards and indicators for school improvement*. Web: <http://www.kde.state.ky.us/NRrdonlyres/27096052-D957-4E71-A4E6-3B71BC1AB59A0SISI08.pdf> Ocak 2009 tarihinde erişim sağlandı.
- Taymaz, H. (1997). *Eğitim Sisteminde Teftiş: Kavramlar İlkeler Yöntemler*. Ankara.
- The Teachers' Network. (2009). *The national professional standards for school leaders*. Web: <http://teachers.net.qa/content/standards/detail/2291> Şubat 2009 tarihinde erişim sağlandı.
- Turan, S. Şişman, M. (2000). Okul yöneticileri için standartlar: eğitim yöneticilerinin bilgi temelleri üzerine düşünceler. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Cilt 3 Sayı:4*
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma*. Ankara: Seçkin Yayınları.